

ЖАҢА ЖАҒДАЙДАҒЫ ҚАЗАҚСТАН: ІС ҚИМЫЛ КЕЗЕҢІ ЖОЛДАУ АЯСЫНДА КЕЛЕЛІ ІСТЕР КЕЗЕГІН КҮТІП ТҮР

Жуырда «Шұғыла» мәдениет және демалыс орталығында аудан әкімі Асқар Қазыбаевтың қатынасуымен Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына Жолдауын талқылау бойынша актив мәжілісі өтті. Аталған жиынға ер саланың басшылары мен ауылдық округ әкімдері қатысты. Еліміздің экономикасын көтеріп, халықтың өл-ауқатын, қауіпсіздігін арттыруға арналған Жолдауда қозғалған мәселелерді ер сала мамандары толыққанды жүзеге асыру үшін жасалған жоспарларымен бөліс-

ті. Толығырақ тарқатсақ, алғашқылардың бірі болып баяндама жасаған аудан әкімінің орынбасары Мұратбай Айдарбаев аудандағы негізгі қордалы мәселелерді қозғап, алдағы уақытта олардың Жолдау аясында жүзеге асырылуы басты назарда болатындығын жеткізді. Келесі ретте, Жолдауда айтылған маңызды тапсырмаларға барынша тоқталған аудандық ардагерлер кеңесінің төрағасы Сәрсенбай Амангосов «Президент Жолдауын аудан ардагерлері қолдаймыз, қолымыздан келгенше жас ұрпаққа ұлттық сананы қалыптас-

тырып, еліміздің өл-ауқатының көтерілуіне, экономикамыздың дамуына үлес қосып, Жолдаудан туындаған нақты қадамдардың жүзеге асырылуына өз үлесімізді қосамыз», - деп сөзін түйіндесе, аудандық кәсіпкерлік және ауыл шаруашылығы бөлімінің басшысы Сүйіндік Өскенбаев Қазақстан Президенті Қасым-Жомарт Кемелұлының Қазақстан халқына Жолдауындағы ауыл шаруашылығы саласына деген қолдаулары мен шұғыл шаралар қабылданып, тапсырмаларын бірлесіп жүзеге асырсақ, ішкі өнімнің артып,

сапаның жақсартынына сенім білдірді. Себебі, Президентіміз ауыл шаруашылығын дамытай, бәсекеге қабілетті экономика құру мүмкін еместігін баса айтқан болатын. Әрі қарай, Ойыл қазақ орта мектебінің тарих пенінің мұғалімі Нұрсұлтан Даулетқалиев білім жүйесін дамытуға бағытталған нақты тапсырмаларымен бөлісіп, мемлекет басшысының жыл сайынғы кезекті Жолдаулары мен бағдарламаларында көзделген нақты тапсырмаларды орындап, жүзеге асуына ат салысып, Мәңгілік еліміздің болашағының жарқын болуына өз үлесін қосатынына көміл сенім білдірсе, Жолдау аясында өз ойымен бөліскен аудандық аурухананың дәрігері Манат Нұртанова ұлтымыздың қауіпсіздігіне жіті мән берген мемлекет басшының Жолдауда денсаулық саласына байланысты маңызды мәселелер қозғағандығына өте қуанышты. Өйткені өлем елдерін дүрліктірген коронавирус пандемиясы кезінде еліміздің кембағал, әлсіз тұстары көп болғандығын жасырмады. Еліміз қауіпті індеттен бірліктің арқасында аман қалғандығын баса айтып, алдағы уақытта өлі де ел бірлігін қушайтып, ешқандай босаңсуға болмайтындығын жеткізді. Аталған жиында көптеген мәселелер талқыланды. Енді алда бізді «Жаңа жағдайдағы Қазақстан: Іс қимыл кезеңі» атты Жолдау аясында келелі істер кезегін күтіп тұр.

Муса ӘДІЛБАЙҰЛЫ,
Ойыл селосы.

ПРАЙМЕРИЗДІҢ КЕЛЕСІ КЕЗЕҢІНЕ ДАЙЫНДЫҚ

3-қыркүйек күні «Шұғыла мәдениет және демалыс орталығында» «Nur Otan» партиясы Ойыл аудандық филиалының төрағасы, Ойыл ауданы әкімі Асқар Қазыбаев, «Nur Otan» партиясы Ойыл аудандық филиалы төрағасының бірінші орынбасары Сәкен Займолдиннің қатысуымен жиын өткізілді. Жиынға бастауыш партия ұйымының төрағалары, ұйымдастыру комитетінің мүшелері және үміткерлер қатысты.

Праймеризге қатысушы үміткерлерді тіркеу мерзімі аяқтағандығы және үгіт – насихат жұмыстары басталатындығы жөнінде атап өтті. Ауданнан 26 адам бақ сынауға бел буып отыр. Сол 26 үміткердің 23-аудандық мәслихатқа, 2-і облыстық мәслихатқа, 1 үміткер аудандық, облыстық және мәжіліске өтініш берген. Олардың 10-ы бастауыш партия ұйымы атынан, 16-сы өзін-өзі ұсынғандар. Бұл туралы «Nur Otan» партиясы Ойыл аудандық филиалы төрағасының бірінші орынбасары Сәкен Займолдин жиында айтқан болатын.

Жиында праймериздің «Үгіт жұмыстары мен жария пікір сайыстар» кезеңі бойынша талқылау жұмыстары жүргізілді. Кездесуде үміткерлер өздерін толғандырған сұрақтарын қойып, сауалдарына жауап алды.

Займолдин, партиялық бақылау комиссиясының мүшелері Исатай Берғалиев, Қонақбай Сәттібаев, партияның сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес жөніндегі қоғамдық кеңесінің төрағасы Алтай Даулетов, саяси кеңес бюросының мүшесі Тыныштыбай Шалабаевтар қатысты.

«Атқарылған жұмыстар мен алдағы жоспарлар туралы, соның ішінде мемлекеттік салалық бағдарламалар, партиялық жобалардың іске асырылуын» баяндады.

«Ашық есік» күніне «Nur Otan» партиясы Ойыл аудандық филиалының бірінші орынбасары Сәкен

САЯБАҚТАҒЫ «АШЫҚ ЕСІК КҮНІ»

ӨТКЕН АПТАДА «ТӘУЕЛСІЗДІКТІҢ 20 ЖЫЛДЫҒЫ АТЫНДАҒЫ САЯБАҚТА» «NUR OTAN» ПАРТИЯСЫ ОЙЫЛ АУДАНЫДЫҚ ФИЛИАЛЫНЫҢ ЖОСПАРЫНА СӘЙКЕС АУДАНЫДЫҚ БӨЛІМ БАСШЫЛАРЫ ЖҰМЫСПЕН ҚАМТУ ЖӘНЕ ӘЛЕУМЕТТІК БАҒДАРЛАМАЛАР БӨЛІМІНІҢ БАСШЫСЫ БЕКБОЛАТ ИМАНҒАЛИЕВ, ОЙЫЛ АУДАНЫДЫҚ ХАЛЫҚТЫ ЖҰМЫСПЕН ҚАМТУ ОРТАЛЫҒЫНЫҢ ДИРЕКТОРЫ АРАЛБАЙ ЖОЛДЫБАЕВ, ТҮРҒЫН - ҮЙ КОММУНАЛДЫҚ ШАРУАШЫЛЫҚ, ЖОЛАУШЫЛАР КӨЛІГІ ЖӘНЕ АВТОМОБИЛЬ ЖОЛДАРЫ БӨЛІМІНІҢ БАСШЫСЫ ТАҢАТ НҰРЫМҒЕРЕЕВ, БІЛІМ, ДЕНЕ ШЫНЫҚТЫРУ ЖӘНЕ СПОРТ БӨЛІМІНІҢ БАСШЫСЫ СЕРІК МЕРУЕНОВ, ОЙЫЛ АУДАНЫДЫҚ АУРУХАНАСЫНЫҢ БАС ДӘРІГЕРІ СӘНДІБЕК НҰРБАЕВ, КӘСІПКЕРЛІК ЖӘНЕ АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҚ БӨЛІМІНІҢ БАСШЫСЫ СҮЙІНДІК ӨСКЕНБАЕВТЫҢ ҚАТЫСУЫМЕН «АШЫҚ ЕСІК» КҮНІ ӨТКІЗІЛДІ.

Қабылдау барысында жұмыспен қамту және тұрғын үй мәселесі бойынша бірқатар сұрақтар қойылып түсінік жұмыстары жүргізілді. Бөлім басшылары қабылдауға келген азаматтардың тараптарынан қойылған сұрақтарға жауап берді. Күн тәртібіндегі мәселе бойынша бөлім басшылары

әдебиеті пені мұғалімі Дидар Есенғазина, Ш.Берсиев ауылдық модельді кітапханасының Рахима Сағатова, Ш.Берсиев ауылдық клубының мәдени ұйымдастырушысы Гүлхан Қауметова бар. Сонымен қатар «Үш тұғырлы тіл саясаты - жастардың жарқын болашаққа жолы» жастар арасындағы эссе жазу байқауына қатысып, жоғары дәрежеде белсенділік танытқан жастар марапатталды. Байқауда I орынды қанжығасына байлаған Ойыл қазақ орта мектебінің қазақ тілі мен әдебиеті пенінің мұғалімі Гүлбану Бегалина. Жүлделі II орынмен Ж. Жүсімалиев атындағы Ойыл қазақ орта мектебінің ағылшын пенінің мұғалімі Әбділда Сағынов иеленсе, III орынды Ж. Жүсімалиев атындағы Ойыл қазақ орта мектебінің 10 сынып оқушысы Ерсұлтан Нұрланұлы алды. Тұғырлы тіліміздің қадірі мен қасиетін бағалап өсем сөзбен өрлеген барша марапат иелерін құттықтаймыз. Тіл халықтың жаны, жүрегі екені белгілі. Тілін қастерлеген елдің келешегі де жарқын болмақ. Осындайда жазушы Әбіш Кекілбаевтың «Тек кез келген басшы ғана емес, кез келген азамат тіл тағдырын

мемлекет тағдырымен астастыра қарауға үйренуі қажет» - деген сөзі ойға оралады. Алға қарай жасалған әрбір қадамда мемлекеттің өз мемлекеттік тілі қахетті талап деңгейінде өркендемесе, бұл да сол мемлекеттің

ілгері жылжуына, толыққанды, өрі төрт құбыласы түгел ел атануына айтарлықтай зор мүмкіндіктер туғызбайтыны сөзсіз.

Венера АСҚАРҚЫЗЫ,
Ойыл селосы.

ЖЕРДІ МАҚСАТТЫ ИГЕРУ - ҰРПАҚ АЛДЫНДАҒЫ МІНДЕТІМІЗ!

Бүгінгі күні бизнеске, соның ішінде ауыл кәсіпкерлеріне қолдау ауадай қажет. Ел президенті Қасым-Жомарт Тоқаев кезекті жолдауында осы саладағы мәселелерге ерекше тоқталып өтті. «...Жеке шаруашылық миллиондаған ауыл тұрғындарына табыс табуға мүмкіндік бере алады. Оларды өңірлік азық-түлік хабтарын құруға жұмылдыру керек», — деп атап өтті. Аталған ұйым азық-түлік қауіпсіздігіне қатысты жұмыстарды жетілдіреді деп сенемін. Рас, ақ адал малымыз бен өнімдіміз көп жерде арзан бағаланып жүр. Еңбегіміздің қызығын алыпсатарлардың көріп жатқаны да жасырын емес. Мемлекет басшысы үкіметке субсидия мен салық жеңілдіктерін беру бағдарламалары аясында ауылдық жерлердегі кооперацияны ынталандыру үшін тиісті шаралар топтамасын әзірлеуді тапсырды.

Ауылшаруашылығы үшін басты ресурс - жер. Ата-бабамыздан мирас

жерді мақсатты игеру біз үшін ұрпақ алдындағы міндетіміз! Шетелдіктерге жер сатылмайтынын президент тағы да еске салды.

Әлемді дүрліктірген пандемия кезіндегі қатаң шаралар барлық жердегі ұсақ кәсіпкерлерді тұралатып кетті. Оның үстіне кәсіпкерлерге өртүрлі тексерістердің де кедергі келтіретіні белгілі. Оның аяғы жемқорлыққа апарды. Осы мәселелерді қатаң бақылауға алу тапсырылып отыр. Жолдауда елді мекен тұрғындарын елең еткізген тағы бір жаңалық – ауыл өкімдерін сайлау. Оның барынша әділ өрі ашық түрде өтуі қамтамасыз етіледі деген үміттемін. Жан-жақты ойластырылса, бұл бастама да елдегі басқару жүйесін жетілдіруге септігін тигізеді анық.

Әділбек РАҚЫМ,
«Рақым» шаруа
қожалығының төрағасы,
Ойыл ауданы.

«БІРГЕМІЗ ҚОРЫ»

БІРЛІК ПЕН АЛҒЫСТЫҢ АЙШЫҚТЫ КӨРІНІСІ

Кеше мемлекет басшысы «Жаңа жағдайдағы Қазақстан: Іс-қимыл кезеңі» атты Қазақстан халқына Жолдауында коронавирус пандемиясы кезінде уақытша табыссыз қалған 4,5 миллионнан астам азаматымыз 42 мың 500 теңге мөлшерінде көмек алғандығына тоқталып өтті. Бұған 450 миллиард теңгеден астам қаражат жұмсалған. Осындай жәрдем көрісілес елдерде, тіпті, басқа ірі мемлекеттерде берілген жоқ. Бұл Үкіметтің қиын-қыстау кезеңде жұмыссыз қалған жандарға көрсеткен қолдауының айқын көрінісі деп білемін. Пандемия барлық елдер үшін сынақ кезеңіне айналған тұста біздің мемлекетіміз қолдау-көмектерін тоқтатпады. Миллионнан астам адамға азық-түлік және тұрмыстық заттар қоржыны берілді. Елбасы – «Nur Otan» партия-

сы төрағасының бастамасымен 550 мыңнан аса отбасы «Біргеміз» қорының қолдауымен бір жолғы қаржылай көмекке ие болғандығын да баса айтты. Демек, мемлекетіміз әлеуметтік тұрмысы төмен жандардың да үнемі назарда тұратындығын көрсетеді. Атап өту керек, «Nur Otan» партиясы Ойыл аудандық филиалында да «Біз біргеміз» акциясы жоғары деңгейде өтті. Аталған акцияның арқасында партияның қолдауына ие болған жандардың алғысына сан мәрте куә болып келеміз. Сондықтан өлем елдерін өбігерге түсірген алмауыт кезеңде біз «бір жеңнен қол, бір жасадан бас шығарып» бірлігімізді көрсетсек, бұл қиындықтан да сүрінбей өтеріміз шүбесіз.

Муса ӘДІЛБАЙҰЛЫ,
Ойыл ауданы.

АРМАҢДАР ШЫНДЫҚҚА АЙНАЛАДЫ

ОЙЫЛ АУДАНЫНДАҒЫ КӨПТОҒАЙ СЕЛОЛЫҚ ОКРУГІНЕ ҚАРАСТЫ АМАҢГЕЛДІ ЕЛДІ МЕКЕНІНІҢ ЖАСТАРЫ ЖАҢАШЫЛДЫҚҚА ЖАНЫ ҚҰМАР. ШАҒЫН АУЫЛДЫҢ ЗАМАН ТАЛАБЫНА САЙ ӨРКЕНДЕП ӨСУІНЕ, АУЫЛ ЖАСТАРЫНЫҢ ҮЛЕСІ ОРАСАН ЗОР. БҰЛ АУЫЛДА ЕҢКЕЙГЕН ҚАРТТАН ЕҢБЕКТЕГЕН БАЛАҒА ДЕЙІН ЕҢБЕККЕ ҚҰШТАР.

Бірлігі мен мамыражай тірлігін сақтап өмір сүріп жатқан ауыл халқы жастардың жаңа бастамаларына қолдау көрсетіп келеді. Бүгінде ажары келіскен ауылда жастар өз кәсіптерін дөңгелетіп отыр. Солардың қатарында Нұрқаным Саламатқызы мен Айгерім Елубайқызы да бар. Бүгінде бірлесіп ашқан «Нұр-Ай» сұлулық салоны халық сұранысына ие. «Атамекен» бағдарламасымен 2019 жылы қазан айында 505 мың теңге грант ұтып алып, өз кәсіптерін бастаған. Қазіргі таңда олар маникюр, коррекция, причёска, покраска, мужской стрижка, макияж сынды жұмыстармен айналысады. Кәсіптерінің ашылғанына аз уақыт болса да түскен табыс жаман емес. Кәсіпкерлер 2019 жылы «Шаштараз» мамандығын тәмамдағаннан кейін ауылда кәсіп ашуды мақсат етіп, қазір соның жемісін көріп отыр. Дегенмен елімізде орын алған карантин кәсіптің алға жылжуына кері әсерін тигізгені белгілі. Халықтың сұранысы көп болғандықтан жас кәсіпкерлер жұмыстарын карантин уақытында үйден жалғастырыған. Ол кезде табыс көлемі айтарлықтай бола қоймаған. Қазір елімізде карантин талаптары жеңілдетіліп жұмыс орындарына қайта оралған кәсіпкерлер бұрынғы қарқынды жұмыс күшін қалпына келтіруге кіріскен.

- «Әрине, бұл аты жаман вирус жаңадан тәй-тәй басып келе жатқан кәсіптерге үлкен зардабын тигізді деуге болады. Біздің «Нұр-Ай» сұлулық салоны да карантин уақытында сәл тұралап қалды. Бірақ уақытша қиындықтарға төтеп беріп қазіргі таңда өзіміздің сүйікті жұмыс орнымызға қайта оралдық. Бүгінде күнделікті табысымыз жаман емес», - дейді Нұрқаным Саламатқызы. Кәсіптің қыр-сырын үйреніп жас болса да үлкен кәсіп ашуға батылдықпен кіріскен олар бастамада кәсіп көлемін ұлғайтуды көздеді. Амангелді ауылындағы ең жас кәсіпкерлер «Нұр-Ай» сұлулық салонының аясын кеңейтіп орталықтан және басқа да ауылдық аймақтардан да ашуды жоспарлап отыр.

- «Ауылдағы халқы үшін ашқан кәсібімізге тұрғындардың көзқарасы өте жақсы. Тіпті кәсібімізге ризашылықтарын білдіріп қолдау көрсететін ауыл азаматтарына алғысымызды білдіреміз. «Нұр-Ай» сұлулық салоны заман талабына сай барлық құрал-жабдықтармен жабдықталған. Ауыл халқы бұрынғыдай қалалар мен ауданға барып сабылмайды. Өзіміздің салонға келіп сапалы қызмет алады. Болашаққа құрған арманымыз өте көп. Армаңдарды шындыққа айналдыру өз қолымызда екеніне кезім жетті. Алдағы уақытта көптеген жетістіктерге жеткіміз келеді», - дейді Айгерім Елубайқызы.

Венера АСҚАРҚЫЗЫ,
Ойыл селосы.

ҰЛТТЫҚ ӘДЕТ-ҒҰРЫП, САЛТ-ДӘСТҮРЛЕРІМІЗДІ САҚТАУ - БАБАЛАРЫМЫЗДЫҢ РУХАНИ АМАНАТЫ

ҚР Тұңғыш Президенті Н.Ә.Назарбаев «Болашаққа бағдар: Рухани жаңғыру» атты мақаласында «Біздің сана-мыз ісімізден озып жүруі, яғни, одан бұрын жақсарып отыруы тиіс. Сана-мызды жаңғырту, саяси және экономикалық жаңғыртуларды толықтырып қана қоймай, олардың өзегіне айналады» - деп, рухани жаңғыртудың маңызын атап көрсетті. Жаңа тұрпатты жаңғырудың ең басты шарты – ұлттық қодынды сақтай білу. Ұлттық код, ұлттық мәдениет сақталмаса ешқандай жаңғыру болмайды. Ұлттық салт-дәстүрлеріміз бен музыкамыз, әдебиетіміз, жоралғыларымыз бір сөзбен айтқанда ұлттық рухымыз болымсымызда мәңгі қалуға тиіс. Онсыз алға басу, даму болмайды. Сонымен қатар, алға басу үшін ұлттық дамуына кедергі болатын өткеннің кертарпта тұстарынан бас тарту керек.

Қ.Тоқаев: «Мұндағы басты идея болашақ пен өткенді үйлесімді сабақтастыра білу. Озығын алып, тозығын тастау» - деп анықтады.

Қазақ халқы атадан балаға беріліп отырған ежелгі салт-дәстүрін, өдет-ғұрпын қасырлар бойы сақтап, заман, өмір елегінен өткізіп, екішеп, жетілдіріп, жылдар сынынан өткізіп, қолданып отырған. Қазақта жақсы салт-дестүр көп және олар қазақтың жағымды кескін-келбетін, тұрмысын, өмір тіршілігін, ой - санасын көрсетіп, хақыпен берге етене қайнасын келе жатыр.

Ұлтымызда үлкеніңкі кіші алдындағы, кішінің үлкен алдындағы, еркектің әйел алдындағы, әйелдің еркек алдындағы әдеп сақтауының тамаша үлгілері өте көп. Мысалы, үлкеннің жолын кеспеу, бұрын сөйлемсе, тамақ алмау, келінге сыпайы сөйлеу, ата-ене алдындағы инабаттылық, сөлем ету, көпшілік ортадағы едәлтілік, сәлем беру, сөлем алу, адамгершілік, қамқорлық, сыйласу т.б етерден келе жатқан халқымыздың өдет-ғұрпы. Әдәлтілік – әр адамның бәр-бейнесі, кескін келбеті, өзін-өзі таныту жолындағы өнеге, үлгісі, адамдық қасиеті және жеке басының мәдениеті. Қазір ҚР мемлекеттік қызметшілердің әдеп кодексі бекітілген. «Әдетті дегенше – әдемі десейші» - дегендей, үлкен-кіші болсын әдеп сақтау халқымыздың қасиетті тәрбиелік-тәлімдік дәстүрі.

«Дәстүрдің озығы бар, тозығы бар» - десек, озығын алып, тозығынан арылу керек. Халқымыздың тарихи-өлеуметтік, турмыстық жағдайындағы ерекше қымбат дәстүрі – қонақжайлылық. Ол жомарттықтың, азаматтықтың, бауырмалдықтың, сыйлас-тықтың үлкен белгісі. «Құдайым би қылмасаң да, би түсетін үй қыл» - деп тілек тілеп қазақ үйіне қонақ түскенді мәртебе санаған. Қазақ қонағын қадырлейді, үйінде оған ешкімге тиістірмеген. Қонағының бар жағдайын жасаған, көңілін көтерген, келген шаруасын бітірген. Халқымыздың осы дәстүрін бөтен ұлт өкілдары жоғары бағалайды, таңқалады, риза болады. Бұл дәстүр сақтап дамытуға жатады. Бетен де жағдай бар, мысалы «көрсіңмен тату бол» - деген. Бірақ бұл дәстүрді орындамау жездесуде. Қалада көршілер бір-бірімен араласпай барады. Көріссе, жездессе бас ізуеден аспайды. Қонақ етіп, шақырыспайды. Алыстағы ағайыннан, қасындағы көрші жақын. Көмекке тез келе алады. «Көрші ақысы» - деп араласу, көмектесу дұрыс. Бармасақ, келмесек – ел жарылады, алмасақ, бермесек – дөм тарылады, - деген сөз бар. Дәстүрді сақтау жақсылыққа жеткізеді.

Қазақ дәстүрлі тойшыл, сауықшыл халық. «Той дегенде қу бас та домалайды» - деп той жасау халқымыздың қуанышты салты, салтанаты. Біздің қазақта той көп, тойдың небір түрін ойлап тауып, той жасай береді. Болсын. «Жемесең де май жақсы» - деген, той жаса. Кейінгі жылдары ең көп салынған құрылыс нысандары - той өткізетін мейрамханалар болды. Осы той жасауда, қазақшылдық бөсеке бар. Осы бөсеке керек пе? Тойға 1000 адам шақырып, фейерверк атып, алыс-жақын елдерден атақты өншілерді шақырып, қалыңдық машинамен мейрамханға кіріп, екі-үш асаба той басқарып, қалада да, ауылда да болсын деп екі той өткізіп, аста-тек ысырап жасап, қаражатын шығындап, уақытын кетіріп, барын шашады, Абайша айтқанда, бекер «мал шашпақ» - бес дұшпанның бірі. Бұл мақалада айтылған ысырапшылдық пен астамшылық, даңғойлық. Осы ақпарат турмысына жұмсалса ше? Жарастып «исраф» деген сөзі бар, бізде ысырап» - дейді. Ысырап тек тойда емес, той дәстарханы сияқты жайылған садақтар да орын алуда. Әрине, бар жақсы. Әйтсе де ысырапшылдыққа жол бермеу керек. Әлемде 1 млрд-тан астам тұрғындар аштық жағдайында өмір кешуде екен. Сондықтан, еліміздің, өзіміздің байлығымызды шашпау жөн.

Мақалада күртпей бөсекені орынсыз дейді, ол мұрттан, елді, отбасын құрдымға бастайтын жаман өдет. Жетілуге, озуға баруы, үнемді, ұтымды пайдалануға ұмтылу – жақсы өдет, жақсы мінез-құлық, оны мінез-құлық прагматизмі дейді. Қазақ озық болам десе, жаман өдет, мінез-құлықтан арылып, түзелуі тиіс.

Прагматизм – өзінің ұлттық және жеке байлығыңды нақты білу, оны үнемді пайдаланып, соған сөйкес болашағыңды жоспарлай алу, ысырапшылдық пен астамшылдыққа, даңғойлық пен кердеңдікке жол бермеу деген сөз. Қазіргі қоғамда шынайы мәдениеттің белгісі-орынсыз сән-салтанат емес, көрініске, ұстамдылық, қанағатшылдық пен қарапайымдылық, үнемшілдік пен орынды пайдалану көргенділікті, мәдениеттілікті көрсетеді. Сондықтан, біз мақаланың осы құнды бағыт, ойларын санамызға сіңіріп, басшылыққа алып

орындауымыз, ұлттық кодымызды, мәдениетімізді сақтап, заман талабына сай өзгеруіміз керек. Президент Қ.Тоқаев «Той қуалайтын уақыт емес, ой қуалайтын кезеңмен бетпе-бет келдік. Бұл дәуір – ақыл-ойдың, ғылым ман білімнің, еңбектің дәуірі» - деп мақсат-міндетті анықтап берді.

Халқымыздың тамаша дәстүрінің бірі – бата беру. «Батамен ел көгереді»-дегендей, бата ақ тілеудің белгісі, ол қасиетті рухани ұғым, жақсы істі батамен бастаймыз. Батаны құрметті, елге сыйлы, жасы үлкен адамдар береді, құда береді. Бата сөз ұлы қасиеттерге, ізгілікті жасампаз істерге бастаушы, әрі тудырушы, тілеуші рухани мұра болып табылады. Бата көркем сөзбен, өлең-тақпақпен, үйқас-ырғақпен, шешендікпен, мазмұнды, маңызды тілепкен, эмоциялық әсер сезімімен беріледі. Бата халқымыздың қасырлар бойы сақтап, дамытып, қолданып келе жатқан дәстүрі. Совет заманында діни деп шектелді. Қазір әрледі. Бүгінде бата бере алатын, бата бере алмайтын үлкендер де бар. Бұл біріншіден совет дәуірінің өсері болса, екіншіден үлкен адамның тіл байлығы мен шешендігінің кедейлігінен болатын сияқты. Бата беру, бата алу дәстүрін, оның ұлттық сипат-мазмұнын, түрін сақтай отырып, заманауи тілкермен байытып, жетілдіру, дамыту, бүгінгі, ертеңгі күн тілегімен, ұлттың рухани кемелденуімен ұштастыру орынды болмақ.

Экономикалық модернизация туралы айтқанда, оның жетістігі мәдени модернизациясыз болмайтынына да тоқталу қажет. Мәдениет үшін экономика қандай маңызды болса, экономика үшін мәдениет сондай маңызды. Халықтың санасын, көзқарасын өзгертетпй, еңбекке, өмірлік қағидаларға көзқарасын жаңғыртпаса, экономикалық саяси реформалар жасалмаса, ол реформа түптің түбінде құрдымға кетеді. Мысалы: бұрын айтқан тәрізбеленген, сондай төртпісздікпен жүрген тұрғындар қазір де кез келген жерге қоқыстарды тастап жүр береді, машинасын ереже-тәртіпсіз қоя береді, ағаштарды сындыра береді. Сөйтіп, қалалар, елді мекендер қоқысқа тола беруде, тазалық төмендеуде. Бұл жаман өдет. Ал тазалық-денсаулық кепілі, мәдениет көрінісі. Қазақ «ауылын көріп, азаматын таны» - дейді.

Кейбіреулер концертке кешігіп келеді, оған қымсынбайды. Концерт кезінде жүріс-тұрыс, залдан шығу, кіру тоқтаймайды, концерт көру ережесін бұзады, концерт көру мәдениетін сақтамайды. Қай жерге болмасын барғанда кешігу, тазалық сақтамау жаман өдет, мұндай әдеттен жирену қажет.

Мәдениетті, білімді, тәртіпті, патриот, жаңа қазақстандықтарды тәрбиелемейтінше, өзгермейінше озық елдің қатарына қосылудың ауылы алыс болмақ.

«Жирен жаман әдеттен, үйрен жақсы әдептен» - дегендей, адамдарда өртүрлі өдет болады. Мысалы: біреу сәнді киініп, таза жүреді. Біреулер шаруасына ұқыпты, біреулер тапсырманы саналы орындайды, үйшілер көшілей дөлме-дөл жүреді. Бұл жақсы өнегелі өдет.

Ал біреу құлағын шұқы береді, мұрнын ұстай береді, шашын сипай береді. Ал енді біреулер өсек тасуды, өтірік айтуды, арыз жазуды, жаман дауды, ұрлық жасауды өдет қылады. Бұл қоғамға тиімсіз, зиянды жаман өдет. «Тасыса есек, ысыртыса кесек, құмардан өбден шыққаны»-деп ақын Абай бұл өдеттерді қатты сынаған, қашық бол деген.

Ал халық болса өсекші, өтірікші, арызқой, ұрлықшы, жаман адам деп ат қойған. Олардан аулақ жүрген. Олардың жаман аты халық жадында сақталып қалады, ұрпағы да білетін болады.

Мұның бәрі халық ұғымында «әдет» деп аталады. Оның да жақсы және жаман түрлері бар. Халық оның жақсысынан үйренуге, жаманнан жиренуге шақырады. Қазір біз осы кеменгер Абай сақтандырған жаман өдеттердің қаншасынан арылдық, құтылдық, елде өлі де бар ма? Біз, қазақ Абай айтқан тапсырманы орындауымыз керек Қ.Тоқаев «Абай - рухани реформатор» атты мақаласында «Ұлы данышпан ұлттың рухани, мәдени, адами бәр-бейнесін асқан көрегендікпен сипаттаған. Оның ұлшылығы да осында» -деп жазды.

Гуманист Абай он сегізінші сөзінде «Адам баласына жыртықсыз, кірсіз, сыпайы киініп, нем ол киімін былғап, былқыратып кимей, таза кимек дұрыс іс»-дейді. Ақын адамның жеке басының мәдениетіне, жарасымды киінуге насихаттады, үгіттейді. Жарасымды киіну жақсы өдет, олпы-солпы киіну жаман өдет.

Жұртшылық көрермендер концертке, спектакльге, жездесу кештеріне сәнді киініп келудің орнына қалай болса солай киініп келе салады және оны қарапайымдылық, еркіндік, демократиялықтың көрінісі деп түсінеді. Олай емес, футболка, кроссовка, шорты театрда, концерт залында демократиялықтың да, қарапайымдылықтың да көрінісі емес. Керісінше, мәдениетсіздік, оларды спорт залында киеді. Қарапайым киіну-турпайы, жұпыны, мәдениетсіз киіну емес, сыпайы, таза, жарасымды киіну. Адамның киім киюі, оның ішкі мәдениетінің деңгейін, рухани дәрежесін көрсетеді. Адамның жүріс-тұрысы, киім киісі, ортада өзін ұстауы, яғни, сыртқы көрінісі Абайдың «толық адам» идеясының бір тармағы. Орыстың ұлы жазушысы, драмгер А.П.Чехов «у человека должно быть все прекрасно: и одежда, и лицо, и душа» дегендей жан-жақты дамыған, кемелденген «толық адам» деңгей-дәрежесіне жету мақсат. Азаматтардың жеке басының мәдениетін көтеру, киімді

жарасымды, таза кию дәстүрін насихаттаған жөн.

Қымбат киім киіп, қымбат машина мініп көріну, шынтағын көтеріп, қолын тарақтап, шашын сипап өурелену – артықтық не озу емес – ол мақтаншақтық. Гуманист Абай айтқан керексіз «кербездік, масқаралық». Ұлы ақын «тегінде адам баласы адам баласынан ақыл, ғылым, ар, мінез деген нәрселермен озбақ. Онан басқа нәрселермен озым ғой демектің бәрі де ақымақтық» - деп өсиет қалдырған.

Біз озық елдің қатарына тек экономикалық жақсы көрсеткіштермен ғана емес, адами жоғары қадір-қасиет, белгілерімізбен де қосылуымыз керек. Қазаққа болсын деген ұлы данышпан Абай «Толық адам» идеясын ұсынғанда, ол адам қандай болуы керек екендігін өзі айтып, «ақыл, қайрат, жүректі бірдей ұста, сонда толық боласың елден бөлек»-деп жауабын береді. Ал Қ.Тоқаев «Абай-рухани реформатор» атты мақаласында «Абайдың «толық адам» ілімі жан-жақты әрі терең зерттелуі тиіс» -деп тапсырма берді.

XXI ғасырда заман өзгерді, адам өзгерді, адамның мінез-құлқы, қасиеті өзгерді. Кейбір жаман әдеттер орын алуда «Аңғау елге арамза елшілер»шықты. Өтірік алдау, пирамидалар, ломбардтар, үй алып берушілер, ақшаны еселеп қайтарушылар қаптады. Осыған кейбіреулер сенді, кейбіреулер азғын адам болды шықты. Абай осындайдан жұртшылықты ескертті. «Қу тілменен құтырып, кетер бір күн отырыпты»-деді. Сол айтқаны бүгін де бар. Бұл адамгершіліктің, адамдықтың өлсіреуі. Бұл аса қауіпті, бірлікті жойып, елді кенже қалдырады, жазықсыз адамдар зар илеп қалады.

Бүгін де көре алмау, қызғануды, өтірік, өсек айтуды, замандастарын жамандауды өдет қылғандар бар, яғни, Абайша айтқанда «өтірік пен өсекті жүдей сабап» жүргендер жетеді. Ардан бастықтардың қасында жүреді, мақтайды, марапаттап, жеке басының күйін жасайды.

Бұлар нағыз қашық болатын, адамдар арасына іріткі салатын, кертарта, жаман өдеттер, олардан құтылу керек. Асыл мұратына рухы таза адамдар ғана жетеді, халық арасында абыроңы болады.

Қазақтың бір туар тұлғасы Дінмұхамед Қонаев «Негізінде айналана өзіңе табынушыларды емес, идея беретін ақыл-парасат иелерін жинау керек»-деген екен. Терең айтылған, бүгінде командамен жүретін заманда ақталуды өлі. Әйтпесе, сыбайлас жемқорлық пен қылмыс, азғындық пен жағымпаздық көш бастайды. Біз бұнымен таныспыз.

АБАЙ – ҚАЗАҚТЫҢ РУХАНИ ҚОЛБАСШЫСЫ.

Біздің қазақты ондымрай жүрген «бір жұбаныш» бар. Жалғыз біз бе, елдің бәрі де сөйтіп жүр ғой, көппен көрген ұлы той, көппен бірге болсақ болады деген сөзді жұбаныш қылады. Жер білмеген көп адам адаасын жүрсе, бір жер білетұғын кісінің көрегі жоқ пе екен? Тұқымымызбен ауызмыз сасық болуымыз еді, онда көбіңнен қалма, сенде аузыңды сасыта беруің керек пе?-дейді. Өзгермеймісің? «Қатарыңын алды бол!»- деген қазақтың намысты, жігерлі сөзі бар ғой!

Қазақтан хал-жағдай сұрасан «шүкір» дейді. Бәра шүкірлік еткен дұрыс. Бірақ, шүкірден де басқа сөз бар ғой? Қазақ неге жұбаныш, шүкірден шықпау, аспау керек. Онан да жақсы, өте жақсы, турмыс кешуге неге ұмтылмасақ? Тек бір деңгейде тұра бермек пе? Рухани жаңғыру қазақтарды дамуға, озуға бастаушы ұғым. Олай болса, соны басшылыққа алып, өскіден қашық болып, өзімізді өзіміз жұбатуды өдет қылмай, алға қозғалу қажет ғой. Болдым, толдым демей, жеткен жерім осы демей, жетістікке, жеңіске жете беру керек. Яғни, Абайдың айтапқа, Тоқаевтың мақаласындағы тұжырымы осы ғой.

Қазақ «құдай салды, біз көндік», «көппен бірге көрген ұлы той» - деп, не болса да жүре береді. Ол қындықтан шығуға, шұғыл іс-қимыл жасауға шабаң. Реформатор Абай қазақтың осынысын, көнбістікке көндігіп алғанын аяусыз сынады. Қазақ өмірі осылай мал артында салпақтап өте берсе, ол өркениетті түсінде де көрмей, оқшау, соңында шын баспыл қала бетерініне ызаланатын, қапаланды. Сынағаны, қазақ қатардан қалмасын, «мұрты аузына түспесін» дегені. Абай айтқан қазақ кемшілігі бүгін қаншалықты жойылды, түзелді, қазақтың санасы қаншалықты өзгерді? Әйтпесе, біз өлі күнге «Баяғы жартас – бір жартастан» ұзай алмай жүрміз бе? Немесе «Жұрт айта болды, көп айтса көнді» - деген ермекі, еліктегіштікпен жүріп келеміз бе? Бұл әдетті қойып, Абай жолымен жүру керек. Ұлы Абайдың көксегені қазақтың озық болуы, оның жолын көрсетті. Оқпаған елдің озыатынын айтты. «Ғылым таппай мақтанба» - деп ескертті.

Қ.Тоқаев «Абай – рухани реформатор» атты мақаласында «Ең алдымен білім игеру. Заман талабына сай білім алу интеллектуальды ұлт қалыптастыруға жол ашады» -деп көрсетті. Данышпан Абай «пайда ойлама, ар ойла» - деп өсиет айтты. Осы аса маңызды өсиетін бүгінгі қазақ қалай орындап жүр деген сұрақ күн төрті-бінде өткір тұр.Әйтеке би «жеке басының пайдасын ойлама, халықтың пайдасын ойла, өз пайдан соның ішінде» -дейді. Әрине, бүгінде халықтың пайдасын ойлайтын, мемлекетке қызмет етіп жүрген қазақ қайраткерлері жетерлік. Бар.Бірақ, жеке басының пайдасын күйттеп, пайдақуанемдікке, паракорлыққа, ақыры сыбайлас жемқорлыққа дейін жеткендерде жетекшілікті. Бұл халық, мемлекет үшін өте қауіпті, жаман өдет. «Ұрлықтың

түбі -қорлық» - дегендей, түрмеге түскен, халық қазынасына қол салғандар, бір салғанда мол салғандар жиі ұсталуда. Масқара ғой?! «Рухани жаңғыру» бізді осы жаман өдет-жағдайдан алып шығатын амал. Індет кезінде Қазақстанға бәтен мемлекеттер гуманитарлық көмек жасағанда Қ.Тоқаев лауазымды шенеуніктерге «ар-намыс қайда?» - дейді.

Халқымыздың ұлы перзенті Дінмұхамед Қонаев Асанбай Асқаровқа «Асанбай, қолыңнан келгенше қазақты жылатпауға тырыс, қорлыққа берме. Қорлыққа кенген халық зорлыққа да көнетін иіссалмас, ынқық болып кетеді. Ұлт өзінің мүддесін өзі қорғай алатын дәрежеге жетуі керек. Кезінде қазақтың жанын сақтап қалсақ екен дедік қой... Біз ол дәуірден өттік. Енді қазақтың рухын, намысын сақтауымыз керек» - деген толғақты пікірі ойға оралады.

Бұрын Алматыға барып, оқуға түсе алмай қалса, жігіттер намыстанып, ұялып, «ауылға не бетіміз кайтамын, не айтамын» - деп, өздерін қорға жер таппайтын. Қазір ЕНТ-ден төмен балл алса, ЖОО бара алмайтын болса, «қатарымнан қалдым, ұят болды» деп намыстанатын жас азайды. Керісінше өке-шешесінің тапқан-таянғанына сүйенетін ұл-қыз көбейді. Ар-намыс қайда, қазақ жасында?

Қазақ ар ойламайды деуге болмас. Ар ойлайтын қазақтың жігіттері бара-ақ, бірақ пайда ойлайтын лауазымды шенеуніктер де бар. «Бұрынғы біздің ата-бабаларымыздың бұл замандағылардан білімі, күтімі, сыйайлылығы, тазалығы төмен болған. Бірақ намыс-қой келеді екен»,-дейді Абай.Қазір намысқойлық азайды, не жок, яғни, адамгершілікті ақса басты

Кемеңгер Абайдың ілімі, Рухани жаңғыру, бізге енді ар ойлайтын қазақ азаматтарын тәрбелеуді, оларды көбейтуді,ар-намыс өдетін ұстануды міндеттейді.

«Абай-рухани реформатор» атты мақаласында Қ.Тоқаев «жаңа заманда ар, намыс, ұят сияқты адами қасиеттердің қажеттілігі бола ма? Бұлзиялы қауым өкілдері талқыланатын ауқымды философиялық мәселе» -деген бағдар ой айтты.

Ұлттың болашағы үшін қам жеген ұлы ойшыл Абай қырық екіінші сөзінде «қазақтың жаманшылыққа үйір бола беретұғын бір себебі-жұмысының жоқтығы. Жұмысы жоқтық, тамағы тоқтық, аздырар адам баласын»-дейді. Әйтпесе, педофилия, жезөкшелік, нашқорлық, аферистік, алдаушылық, отбасындағы зорлық-зомбылық, арамтамақтық, ішімдікке салыну, ұрлық, ажырасу, тонау секілді жаман әдеттер қайдан шығады? Адам азығаннан шығады. «Қазақ қоғамының рухани деңгейі өсті ме, төмендеді? «Білім көп пе, диплом көп пе?» дегенге «диплом көп» деген жауаптар бар, яғни, ойланатын нәрсе көп.

Мұны Президент Қ.Тоқаев «біз ештеңені жасырмауымыз керек»-деген. Қазақ мақалында «ауруын жасырған адам өледі» дейді. Ұлттық тәрбие мен қоғамдық тәртіп, рухани жетілу, сананың өзгеруі қазақ қоғамындағы өткір тұрған мәселелер болып табылады.

Ұлы ғалым Әбу Насыр өл-Фараби «Тәрбиесіз берілген білім –адамзаттың қас жауы»-деген. Ақсақалы болмаған ауыл беті, Ғалымдары болмаған ел жетім. Ұлтты азындату үшін ғалымдарын алады. Ғалымдарын алса, ғылым, білім жойылмады. Ғылым, білім жойылса ұлт нақтан болады. Надаң ұлт дамуын тоқтатады, надаң ұлтты дамыған ел, өркениетті ұлт басқаратын болады.

Абай өзінің «толық адам» тұжырымын мирас етсе, өл-Фараби «Бақытқа жету жолындағы қапырымыз қоғам» қағидасын өсиет етіп қалдырды. Қ.Тоқаевтың «халық үніне құлақ асатын мемлекет» атты тұжырымдамасы да осы қағидамен үнседі. Шенеуніктер ел-жұрттың мұң-мұқтажына құлақ аспағанда кімге құлақ асады.

Олардың міндеті-халыққа қызмет ету. Қазақта сөзді тыңдай білу және сөзге тоқтай білу дәстүрі болған. Әйтеке би «жігіттің жақсылығы сөзге тоқтай білгенде, өзінің сөзін бетенге тыңдата білгенде» -деген екен.

Қ.Тоқаев «халық сөзін тыңдаатын, естiтiн үкiмет болсын»-дейді. Әрине, үкімет халықтың мұң-мұқтажын, өтініш-сұрағын тыңдап, шешім қабылдап, көмектесу, турмысын жақсарту, шараларын алу керек. Ал жұртшылық бір мәселені өз мүддесі үшін ойына бекітіп алады да, асыл сөзге де, көпке ортақ ақыл-шешімге де тоқтамайтын болып барады.

Ұлы ақын Абай «Келелі кеңес жоғалды, Ел сыбырды қолға алды»-деп үлкендердің сөзіне, ғалымдардың ақылына тоқтайма өсек айтуды өдет қылғандарды өшеркелесе, «Сыбыр-дан басқа сыры жоқ, Шұрауға қыры жоқ»-деп кейбір ұлықтардың халықтың көңілінен шықпай отырғанын сынады.

Қазір сөз мәнін түсінетін, ақылға тоқтайтындар азайды. Әрқим ақылды, еркінмен өз жеке тоқымы болуда, яғни, ақиқат, әділдік емес, өз мүддесіне, өз пайдасына бұру белең алады.

Дана Абай «Естілердің айтқан сөздерін ескеріп жүрген кісі өзі де есті болады» -деген. Сөзді естіп, тыңдап, түсініп, ақылға салып, пайдаланса, адамға пайда. Сөзге тоқтай білу дәстүрі қазақтың ерекше ақылдылық қасиеті. Әтпесе, қазақ «ақымаққа айтқан сөзін шығын» дейді.

Ұлы ағартушы Абай: «Қазақтардың мақалдарының көбінінсіе татырлығы да бар, іске татымақ түгіл, не құдайшылыққа, не адамшылыққа жарамай-тұғыны да бар. Өуелі. «Жарлы болсаң, арлы болма,-дейді. Ардан кеткен соң, тірі болып жүргенің құрсын. «Жер өртеп шықпаса, жер өрте»,-дейді. Аты өртеп шығарған аттың несі мұрат.«Сұрауын

тапса, адам баласының бермесі жоқ»-деген ең барып тұрған құдай ұрған сөз. Сұрауын табамын деп қорлықпенен өмір өткізгенше малды не жерден, не аққан терден сұрау керек қой! Осындай білместікпенен айтылған сөздерден бек сақ болу керек» -дейді.

Олай болса, біз жаһандық өлем дамуымен қабыспайтын, ескірген, өркениетке сабақтас келмейтін, рухымызды шыңдамайтын, кертарпта мақал-мәтелдерден, өдет-ғұрыптардан, мінез-құлықтан арылуымыз керек.

«Рухани жаңғыру» мен «Ұлы Дала-ның жеті қыры» бағдарламаларындағы «Заманауи қазақстандық мәдениет» жобасы Қазақстанның мәдени жетістіктерін өлемдік деңгейде танытпал ету, дала фольклоры мен музыкалық мұрасын сақтау және насихаттау бағыттарын қамтып, өнер арқылы өзгеруді, дамуды, өлемде танымал болуды мақсат етеді. Себебі, Президент Қ.Тоқаев айтқандай, «шетел қазақтың рухани және мәдени құндылықтарымен анау айтқандай таныс емес. Ұлттық кодтың бір тармағы қазақтың бай өнері, музыкасы болып табылады».

Қазақтың өн-күй өнері әр кезеңдерде небір қуғын-сүргінді бастан кешірді. 1930 жылдары қазақтардың советтік бақытты өміріне қайшы келеді деп мұнды өндер репертуардан, тізімнен шығарылып, 14 мың өннен тек 1 мың өн қалды. 1955-1960 жылдары қазақ өндерін орысшаға аударып орындау орын алды. Дом-баяр мен қобыз ескіні қалдығы, көзі деп шеттетілді. Қазақтың дәстүрлі музыка аспаптарының орын гитара мен баян баса бастады. Сөйтіп, қазақ өнері сахнадан ығыстырылды, санадан өшіріле бастады.

Қазақ тілі өгейленіп, ас үйден аспай қалды. Іс қағаздары, үлкенді-кішілі жиналыстар тек орыс тілінде жүргізілді. Орысша оқып, орысша тәрбиеленген қазақ балалары «қазақпын» деуге арланып, «мен орысын» дейтін болды. Қазақстанды мемлекет ретінде бөлшектеу, территориясын бөтен республикаларға бөліп беру, ішінен бөтен ұлттарға автономия ашу саясаты жүргізіле бастады. Бұл жағдайды Тұңғыш Президент Н.Ә.Назарбаев өзінің халыққа жолдауларында тәуелсіздік алуымызға байланысты талай айтты.

Қазақ халқының өдет-ғұрпы, салт-дәстүрі, ұлттық мерекелері, Наурыз мейрамы діни, ескіліктің қалдығы, кертарпта, зиянды деген баға алып, олардың орынн орыс дәстүрлері мен мерекелері басты. Жаңа советтік салт-дәстүрлер - Комсомолдық той, проводы русской зимы, Новый год, қайтқан адамды жаназасын шығармай, митинг жасап, оркестрмен шығару әдетке айналды. Сөйтіп, бізді бір жылдары ұлттық кодтан айырып, тілімізді, өдет-ғұрып, салт-дәстүрімізді ұмыттырып, ұлт болудан қалдыра жаздады. Қазақ музыкасын, өдет-ғұрпын, салт-дәстүрін, тілін жою қазақ рухын жою еді. Тәуелсіздік алып, тарихымызға, тілімізге, мәдениетімізге, салт-дәстүрімізге қайта оралдық. Әйтсе де, бүгін бұл салада көкейтесті мәселел

АЗАМАТТЫҚ ЗАҢНАМАДАҒЫ ЖАҢАШЫЛДЫҚТАР

2020 ЖЫЛДЫҢ МАУСЫМ АЙЫНДА ЕЛІМІЗДІҢ ПРЕЗИДЕНТІ Қ.ТОҚАЕВ ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ АЗАМАТТЫҚ ПРОЦЕСТІК КОДЕКСІНЕ СОТТАР ЖҰМЫСЫНЫҢ ЗАМАНАУИ ФОРМАТТАРЫН ЕНДІРУ, АРТЫҚ СОТ РӘСІМДЕРІ МЕН ШЫҒЫНДАРЫН ҚЫСҚАРТУ МӘСЕЛЕЛЕРІ БОЙЫНША ӨЗГЕРІСТЕР МЕН ТОЛЫҚТЫРУЛАР ЕНГІЗУ ТУРАЛЫ ЗАҢҒА ҚОЛ ҚОЙЫП, АТАЛҒАН ЗАҢҒА ӨЗГЕРІСТЕР МЕН ТОЛЫҚТЫРУЛАР ЕҢГІЗІЛГЕН БОЛАТЫН.

Жоғарыда аталған өзгерістермен толықтырулардың негізгі мақсаты халықтың сот жүйесіне деген сенімін арттыру, соттар жұмысын заманауи форматқа келтіру, азаматтық процес-тегі тиімділікті арттыру, сот ісін жүр-гіздегі цифрландыруды көздеді.

Сонымен қатар Қазақстан Респу-бликасының Азаматтық процестік кодексіне еңгізілген өзгерістер мен толықтырулар сот жүйесін одан өрі жаңғыртуға және артық сот рәсімдерін қысқартуға септігін тигізіп, заманауи электронды сервистерді енгізуге, азаматтардың еліміздегі сот жүйесіне деген сенімін арттыруға мүмкіндік береді. Сондықтан аталған кодекске еңгізілген өзгертулер сот төрелігінің

жеделдігін және тиімділігін қамтама-сыз ете отырып, сот жүйесінің одан өрі дамуына қосар үлесі зор.

Еңгізілген өзгерістерде соттар жұмысын заманауи форматқа келтіру бойынша іске қатысатын адамдар, олардың өкілдері, сондай-ақ куәлер, сарапшылар, мамандар, аударма-шылар аталған кодексте көзделген төртіппен, сот талқылауы барысында материалдық және цифрлық ақпарат жеткізгіштері бар техникалық құрал-дарды істі қарау барысында туын-даған мәселелер бойынша қажетті ақпарат алу, ақпараттық және құқық-тық жүйелерге, интернет-ресурстарға қолжетімділік алу, тиісті түрде хабар-ланғанын және іс үшін маңызы бар

өзге де мән-жайларды анықтау, сон-дай-ақ сот отырысының барысын жазып алу үшін пайдалануға құқылы.

Сонымен қатар сот іске қатысатын адамдарға олардың құқықтары мен міндеттерін түсіндіреді, процестік өрекеттерді жасаудың немесе жаса-маудың салдарлары туралы ескер-теді, олардың құқықтық позициялары мен дәлелдемелерін нақтылайды, олармен істің мән-жайларын талқы-лайды және осы Кодексте көзделген жағдайларда, оларға өздерінің құқық-тарын жүзеге асыруға жәрдемдеседі.

Сот іске қатысатын адамдарға олардың құқықтары мен міндеттерін түсіндіреді, процестік өрекеттерді жасаудың немесе жасамаудың сал-дарлары туралы ескертеді, олардың құқықтық позициялары мен дәлел-демелерін нақтылайды, олармен істің мән-жайларын талқылайды және осы кодексте көзделген жағдайларда, оларға өздерінің құқықтарын жүзеге асыруға жәрдемдеседі.

Ж.МАЙЖАНОВ,

Ойыл аудандық сотының аға

сот приставы.

АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫНЫҢ АУМАҒЫНДА КАРАНТИНДІК ШЕКТЕУ ШАРАЛАРЫ ЖӘНЕ ОЛАРДЫ КЕЗЕҢ-КЕЗЕҢІМЕН ЖЕҢІЛДЕТУ ТУРАЛЫ

«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ДЕНСАУЛЫҚ САҚТАУ МИНИСТРЛІГІНІҢ ТАУАРЛАР МЕН КӨРСЕТІЛЕТІН ҚЫЗМЕТТЕРДІҢ САПАСЫ МЕН КӘУІПСІЗДІГІН БАҚЫЛАУ ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ ҚЫЗМЕТТЕРІН БАҚЫЛАУ КОМИТЕТІ АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫНЫҢ ТАУАРЛАР МЕН КӨРСЕТІЛЕТІН ҚЫЗМЕТТЕРДІҢ САПАСЫ МЕН КӘУІПСІЗДІГІН БАҚЫЛАУ ДЕПАРТАМЕНТІ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК МЕКЕМЕСІ АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫНЫҢ БАС МЕМЛЕКЕТТІК САНИТАРИЯЛЫҚ ДӨРІГЕРІ ҚАУЛЫ

29.08.2020 ж.

– Қазақстан Республикасының Бас мемлекеттік санитариялық дәрігерінің 2020 жылғы 25 маусымдағы №43 қаулысының 5 қосымшасына сәйкес, СОО, сауда үйлері (бутиктер), сауда желілері (объектінде келушілердің 30% – дан аспауы қажет, 1 келушіге – 4 м²), жұмыс күндері сағат 10.00 – 20.00 дейін;

– Қазақстан Республикасының Бас мемлекеттік санитариялық дәрігерінің 2020 жылғы 25 маусымдағы №43 қаулысының 5 қосымшасына сәйкес, ашық ауадағы азық-түлік және азық-түлік емес базарлар (объектінде келушілердің 30%– дан аспауы қажет, 1 келушіге – 4 м²), жұмыс және демалыс күндері сағат 10.00 – 18.00 дейін;

– Қазақстан Республикасының Бас мемлекеттік санитариялық дәрігерінің 2020 жылғы 25 маусымдағы №43 қаулысының 5 қосымшасына сәйкес, жабық азық-түлік және азық-түлік емес базарлар (объектінде келушілер-дің 30% – дан аспауы қажет, 1 келу-шіге – 4 м²), жұмыс күндері сағат 10.00 – 18.00 дейін;

– ашық ауадағы ауыл шаруашылық, мектептік және азық-түлік жәрмен-келер күшейтілген санитариялық-эпидемияға қарсы және санитарлық-профилактикалық шараларды сақтай отыра демалыс күндері сағат 09.00 – 18.00 дейін;

– Қазақстан Республикасы Бас мемлекеттік санитарлық дәрігерінің 2020 жылғы 25 маусымдағы №43 қаулысының 7 және 16 қосымшала-рына сәйкес, сүлпүлік салондарының, шаштараздардың, СПА орталықта-рының және косметологиялық қызмет көрсететін объектілердің (алдын ала жазылу бойынша, 1 келушіге 4м²), жұмыс күндері сағат 10.00 – 20.00 дейін;

– Қазақстан Республикасы Бас мемлекеттік санитарлық дәрігерінің 2020 жылғы 25 маусымдағы №43 қаулысының 16 қосымшасына сәй-кес, қоғамдық моншалар (объек-тіде келушілердің 50% – дан аспауы қажет, 1 келушіге 4м²), жұмыс және демалыс күндері сағат 08.00 – 22.00 дейін;

– Қазақстан Республикасы Бас мемлекеттік санитарлық дәрігерінің 2020 жылғы 25 маусымдағы №43 қаулысының 16 қосымшасына сәй-кес, сауналар (объектінде келушілердiң 50% – дан аспауы қажет, 1 келушіге 4м²), жұмыс күндері сағат 08.00 – 22.00 дейін;

– Қазақстан Республикасы Бас мемлекеттік санитарлық дәрігерінің 2020 жылғы 25 маусымдағы №43 қаулысының 3 қосымшасына сәйкес, балалар кабинеттерінің/түзету ор-талықтарының, балалар және ересектер білім беру орталықтарының (топта 5 адамнан артық емес, жазба бойын-ша), жұмыс күндері сағат 11.00 – 18.00 дейін;

– Қазақстан Республикасы Бас мемлекеттік санитарлық дәрігерінің 2020 жылғы 25 маусымдағы №43 қаулысының 14 қосымшасына сәйкес, мектепке дейінгі балалар мекеме-леріндегі кезекші топтарының (жас тобына қарай 15 адамнан артық емес), жұмыс күндері сағат 07.30 – 18.30 дейін;

– Қазақстан Республикасы Бас мемлекеттік санитарлық дәрігерінің 2020 жылғы 25 маусымдағы №43 қаулысының 1 қосымшасы, 2 бөліміне сәйкес, ашық ауадағы аттракцион-дардың (қашықтық, маскалар, ағынды реттеу) жұмыс күндері сағат 10.00 – 20.00 дейін;

– Қазақстан Республикасы Бас

мемлекеттік санитарлық дәрігерінің 2020 жылғы 25 маусымдағы №43 қаулысының 21 қосымшасына сәйкес, ұжымдық іс-шараларды өткізбей, үй-жайлардағы залда және ашық ауа-дағы 30-дан аспайтын отыратын орындарды орнатумен қоғамдық тамақтану объектілерінің, отыратын орындары 30-дан төмен объектілерде толымдылығы есептік күшінің 50%-нан аспауы тиіс, жұмыс және демалыс күндері сағат 10.00 – 22.00 дейін;

– көшедегі азық-түлік саудасының рұқсат етілген түрлерінің жұмысын (оның ішінде тез тамақ өнімдерін, пончиктерді, балмұздақтарды, алып шығуға арналған кофеңі, көкөніс шатырларын және т.б. сататын объек-тілердің) күшейтілген санитариялық-эпидемияға қарсы, санитариялық-профилактикалық шараларды сақтау-мен, жұмыс және демалыс күндері сағат 10.00 – 22.00 дейін.

– ашық ауада жеке және топтық жаттығулардың (5 адамнан артық емес) және ұлттық құрама, клуб командалары үшін спорттық жаттығу-лардың (30 адамнан артық емес, спорт базаларында тұру, денемен жанаспайтын өдіспен дене қызуын өлшеу);

– Қазақстан Республикасы Бас мемлекеттік санитарлық дәрігерінің 2020 жылғы 25 маусымдағы №43 қаулысының 1 қосымшасына сәйкес, мемлекеттік органдардың (ұйымдар-дың, кесіпорындардың), квазимемле-кеттік сектор органдарының, ұлттық компаниялардың, өзге де ұйымдар-дың, сондай-ақ кесікерлік субъек-тілерінің қызметіне рұқсат беруді қамтамасыз етсін. Бұл ретте қызмет-керлердің кемінде 80%-ы қашық-тықтан жұмыс жасауда қалады (штат кестесінде 30-дан астам қызмет-керлер болғанда);

– Қазақстан Республикасы Бас мемлекеттік санитарлық дәрігерінің 2020 жылғы 25 маусымдағы №43 қаулысының 17 қосымшасына сәйкес, келушілерді 80%-нан асырмай тол-тыра отырып, халықтың тұруы бойын-ша қызмет көрсету саласындағы туризм объектілері мен ұйымдарының (қонақүйлер, отельдер, демалыс үйлері, туристік базалар және т.б.) қызметіне;

– деріханалар күшейтілген сани-тариялық-эпидемияға қарсы және санитарлық-профилактикалық шараларды сақтай отыра штаттық режимінде;

– Қазақстан Республикасы Бас мемлекеттік санитарлық дәрігерінің 2020 жылғы 25 маусымдағы №43 қаулысының 21 қосымшасына сәйкес, азық-түлік емес тауарлардың барлық түрлерін сату бойынша дүкендердің жұмыс және демалыс күндері сағат 10.00 – 20.00 дейін;

– Қазақстан Республикасы Бас мемлекеттік санитарлық дәрігерінің 2020 жылғы 25 маусымдағы №43 қаулысының 13 және 28 қосымша-ларына сәйкес, өнеркәсіптік кесіп-орындардың, барлық қызмет түрле-ріндегі өндірістік кесіпорындардың жұмысын, ашық ауадағы құрылыс жұмыстарының, ауыл және балық шаруашылығының, мал шаруашы-лығының қызметіне жұмыс күндері сағат 08.00 – 18.00 дейін, өзіндік жұмыс режими орғатылған үздіксіз өндірістік циклі бар объектілерді қоспағанда;

– Қазақстан Республикасы Бас мемлекеттік санитарлық дәрігерінің 2020 жылғы 25 маусымдағы №43 қаулысының 6 қосымшасына сәйкес, халыққа байланыссыз қызмет көрсету объектілерінің (автомобиль жуу, доңғалақ жөндеу, автомобильдерді,

тұрмыстық техниканы жөндеу және басқалары) қызметіне жұмыс және демалыс күндері сағат 09.00 – 22.00 дейін;

– Қазақстан Республикасы Бас мемлекеттік санитарлық дәрігерінің 2020 жылғы 25 маусымдағы №43 қаулысының 10 қосымшасына сәйкес, халыққа қызмет көрсету объекті-лерінің (типографиялық қызмет, тігін ателіесі, аяқ киім шеберханалары, химиялық тазалау, кір жуу және т.б.) жұмыс және демалыс күндері сағат 08.00 – 18.00 дейін;

– Қазақстан Республикасы Бас мемлекеттік санитарлық дәрігерінің 2020 жылғы 25 маусымдағы №43 қаулысының 1 қосымшасына сәйкес, бизнес-орталықтардың (сақтандыру компаниялары, адвокат, нотариус, бухгалтер және консалтинг көрсеті-летін қызметтері, жылжымайтын мүлік жөніндегі агенттіктер, жарнама агент-тіктері, сот орындаушылары және т.б.), айырбастау пункттері, ломбарт-тардың қызметіне жұмыс уақыты сағат 10.00 – 20.00 дейін;

– Қазақстан Республикасы Бас мемлекеттік санитарлық дәрігерінің 2020 жылғы 25 маусымдағы №43 қаулысының 10 қосымшасына сәйкес, ХҚКО-ның жұмыс уақытын сағат 9.00 ден 18.00 дейін;

– Қазақстан Республикасы Бас мемлекеттік санитарлық дәрігерінің 2020 жылғы 25 маусымдағы №43 қаулысының 10 қосымшасына сәйкес, Қазакстан Республикасы Ұлттық Банкінің және Қазақстан Республи-касы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігінің актісіне сәйкес уақыты және саны бойынша шектей отырып, қаржы нарығы субъекті-лерінің қызметіне рұқсат беруді қамтамасыз ету;

– Қазақстан Республикасы Бас мемлекеттік санитарлық дәрігерінің 2020 жылғы 25 маусымдағы №43 қаулысының 10 қосымшасына сәйкес, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің және Қазақстан Республи-касы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігінің актісіне сәйкес уақыты және саны бойынша шектей отырып, қаржы нарығы субъекті-лерінің қызметіне рұқсат беруді қамтамасыз ету;

– Қазақстан Республикасы Бас мемлекеттік санитарлық дәрігерінің 2020 жылғы 25 маусымдағы №43 қаулысының 15 қосымшасына сәйкес, қалаларда қоғамдық көліктің жұмыс күндері штаттық режимінде, демалыс және мереке күндері 06:00-ден 21:00-ге дейінгі уақыт аралығында (автобус-тардың, шағын автобустардың және басқалардың) желіге барынша шы-ғуымен, біркелкі қозғалыс кестесімен, отыратын орындар саны бойынша қоғамдық көліктің толымдылығымен қоғамдық көліктің (автобустардың, шағын автобустардың және т.б.) ең көп шығуымен қамтамасыз етілісн. Күн сайын автобус салондарын жуу және дезинфекциялау құралдарын қолдана отырып, әрбір рейс алдында (оқытылған персонал немесе маман-дандырылған ұйым) өңдеу жүргізу;

– Қазақстан Республикасының Бас мемлекеттік санитарлық дәрігерінің 2020 жылғы 25 маусымдағы №43 қаулысының 20-қосымшасына сәйкес, ұжымдық іс-шараларды өткізбей діни объектілер (мешіттер, шіркеулер, соборлар, синагогалар және т. б.);

– Қазақстан Республикасының Бас мемлекеттік санитарлық дәрігерінің 2020 жылғы 25 маусымдағы №43 қаулысының 8-қосымшасына сәйкес, спорт кешендері (жеке және топтық жаттығуларда 5 адамнан аспау керек), жұмыс күндері сағат 07.00 – 22.00 дейін;

– Қазақстан Республикасының Бас мемлекеттік санитарлық дәрігерінің 2020 жылғы 25 маусымдағы №43

СУҒА ТҮСУ МАУСЫМЫ АЯҚТАЛДЫ

1 ҚЫРКҮЙЕК КҮНІ ЕЛІМІЗДЕ СУҒА ШОМЫЛУ МАУСЫМЫ РЕСМИ ТҮРДЕ АЯҚТАЛДЫ. ӨЙТКЕНІ ӨЗЕН, КӨЛДЕРДІҢ ТЕМПЕРАТУРАСЫ +17 ГРАДУСҚА ТҮСТІ. СОНДЫҚТАН АУДАН АУМАҒЫНДАҒЫ ӨЗЕН, КӨЛДЕРГЕ ШОМЫЛУҒА ТИЫМ САЛЫНАДЫ. СЕБЕБІ ДАЛА МЕН СУДАҒЫ ТЕМПЕРАТУРАНЫҢ ТӨМЕНДЕУІНІҢ ӨСЕРІНЕН СІҢІР ТАРТЫЛЫП, БҮЛ ЖАҒДАЙ СУДАҒЫ БАҚЫТСЫЗ ОҚИЛАЛАРҒА ҰРЫНДАРЫҢҒЫ МҮМКІН.

Алайда су-тоғандар маңында төтенше жағдайлар бөлімінің қызметкерлері рейд жұмыстарын тоқтатқан жоқ. Себебі Ойыл аудан-ындағы су айдындарының маңын-да суға түсушілер саны азаймауда. Әлі күндіз ауа температурасы +20, +25 градус нөлден жоғары болға-нымен, түн салқын. Түнде тоңа-зыған су-тоғандар күндіз жылып үлгермейді. Адам салқын суға кіргенде бірден жүрегі ұстап, өліп кетуі мүмкін.

Ал, жалпы осы жыл басыннан Ойыл ауданында 1 адам судың құрбаны болды. Балық аулау кезінде бақытсыз жағдайға ұшыра-ған.

Суға түсу маусымы кезінде адамдардың қауіпсіздігін қамта-масыз ету мақсатында, күн сайын

Ойыл ауданының Төтенше жағдайлар бөлімі

төтенше жағдай бөлімі және полиция қызметкерлерінің қаты-суымен рейдтік шаралар жүзеге асырылуда.

Ағымдағы жылдың 1 маусымы-нан ауданымыздың су айдында-рында 130-дан аса рейдтік шара-лар өткізілді және ӘҚБтК-нің 364 және 440 баптары бойынша жауап-тылыққа 6 тұрғын тартылды.

Рейд іс-шаралары барысында су айдындарындағы қауіпсіздік шара-лары бойынша халықпен түсіндіру жұмыстары жүргізіліп, үгіт-насихат-тау парақшалары, жаднамалар таратылды. Барлығы 600 жуық ескерту парақшалары таратылды.

Еснiзде болсын! Судағы бақыт-сыз жағдайды болдырмау барша-мыздың кңепi бөлер ортақ мiнде-тiмiз!

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне сәйкес тиісті әкімшілік шаралар қолданылсын.

4. Ақтөбе қаласы және Ақтөбе облысының аудан әкімдеріне, Ақтөбе облысының білім басқар-масына 2017 жылғы 16 тамызын-дағы №611 «Білім беру объек-тілеріне қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар» санитариялық қағидаларын сақтай отырып, жұмыс істеуін қамтамасыз етсін:

– контингенті 5-тен 180 адамға дейінгі, сыныптардағы балалар саны 15 адамға дейінгі мектептер;

– мектепке дейінгі білім беру ұйымдарының кезекші сыныптары, 1-4 сыныптың ата-аналарының арызы бойынша, сабақтардың толық жиын-тығын ескере отырып, 15 баладан аспайтын;

– арнайы, мамандандырылған ұйымдар, ерекше білім беру қажет-тіліктері бар балаларға арналған арнайы мектеп-интернаттар (оның ішінде ата-анасының қамқорлы-ғынсыз қалған жетім балары), жалпы интернаттар және дарынды балаларға арналған мектеп-интер-наттар.

5. Ақтөбе облысының ішкі са-ясат басқармасы қамтамасыз етсін:

5.1. БАҚ және өлеуметтік желілер арқылы Ақтөбе облысының аумағын-дағы қатаң шектеу және карантиндік шараларды кезең-кезеңімен жұмсарту туралы халықты жаппай хабардар етуді;

5.2. Өзгеріп отырған жағдайды және сырқаттанғандар санының өсуін ескере отырып, БАҚ жұмысын бірың-ғай үйлестіру мен орталықтандыруды.

6. Осы қаулының қосымшасына сәйкес Ақтөбе облысының бас мемлекеттік санитарлық дәрігерінің кейбір қаулыларының күші жойылды деп танылсын.

7. Қаулы меншік нысанына қара-мастан барлық жеке және заңды тұлғалардың орындауы үшін міндетті.

8. Осы қаулының орындалуын бақылауды өзіме қалдырамын.

9. Осы қаулы қол қойылған күнінен бастап күшіне енді.

Ақтөбе облысының Бас Мемлекеттік санитариялық дәрігері Н.А. Беркімбаева

Ақтөбе облысы Бас Мемлекеттік санитариялық дәрігерінің 2020 жылғы 29 тамыздағы №ПГСВ-51қаулысына қосымша

Ақтөбе облысының бас мемле-кеттік санитариялық дәрігері-нің күші жойылған кейбір қаулы-лардың тізбесі

1. «Ақтөбе облысы аумағында қатаң шектеу және карантиндік шара-ларын енгізу туралы» Ақтөбе облы-сының бас мемлекеттік санитариялық дәрігерінің 2020 жылғы 04 шілдедегі №ПГСВ-42 қаулысы;

2. «Ақтөбе облысы аумағында қатаң шектеу және карантиндік шара-ларын уазрту туралы» Ақтөбе облы-сының бас мемлекеттік санитариялық дәрігерінің 2020 жылғы 17 шілдедегі №ПГСВ-43 қаулысы;

3. «Ақтөбе облысы аумағында қатаң шектеу және карантиндік шара-ларын уазрту туралы» Ақтөбе облы-сының бас мемлекеттік санитариялық дәрігерінің 2020 жылғы 30 шілдедегі №ПГСВ-45 қаулысы;

4. «Ақтөбе облысының аумағында қатаң шектеу мен карантиндік шара-ларды кезең-кезеңімен жұмсарту туралы» Ақтөбе облысының бас мемлекеттік санитариялық дәрігерінің 2020 жылғы 15 тамыздадағы №ПГСВ-49 қаулысына өзгерістер енгізу туралы» Ақтөбе облысының бас мемлекеттік санитариялық дәрігерінің 2020 жылғы 30 шілдедегі №ПГСВ-45 қаулысы;

5. «Ақтөбе облысының аумағында қатаң шектеу мен карантиндік шара-ларды кезең-кезеңімен жұмсарту туралы» Ақтөбе облысының бас мемлекеттік санитариялық дәрігерінің 2020 жылғы 15 тамызындағы №ПГСВ-49 қаулысына өзгерістер енгізу туралы» Ақтөбе облысының бас мемлекеттік санитариялық дәрігерінің 2020 жылғы 18 тамыздағы №ПГСВ-50 қаулысы.

Газет Қазақстан Республикасы Инвестициялар және Даму министрлігі Байланыс, Ақпараттандыру және Ақпарат комитетінде 2016 жылдың 21 қаңтарында тіркеліп, №15790-Г куәлігі берілген.

Ойыл

Меншік иесі: «Ойыл газеті» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі
Директоры-Рейдатор Серікбай Қойбағаров
Мекен-жайы: 030900, Ойыл селосы, Көкжар көшесі, №69, 3 қабат
Байланыс телефоны: 8 (71332) 2-11-07.

Газетте жарияланған мақала авторының пікірімен редакцияның көзқарасы қабыспайды. Суреттің сапасына редакция жауапты.

Газет аптасына бір рет шығады. Таралымы 1595 дана. Тапсырыс №1125
Көлемі 1 баспа табақ, индексі 65525

«Хабар-Сервис» ЖШС-нің баспаханасында басылды.
Ақтөбе қаласы, Ә. Смағұлов көшесі 9/2.
Басылу сапасы жөнінде 400-400 телефонына хабарласуға болады.

ПРАЙМЕРИЗ КЕЗІНДЕ БАРЛЫҚ САНИТАРЛЫҚ НОРМАЛАР САҚТАЛАДЫ

«NUR OTAN» ПАРТИЯСЫ ОЙЫЛ АУДАНЫДЫҚ ФИЛИАЛЫ ТӨРАҒАСЫНЫҢ БІРІНШІ ОРЫНБАСАРЫ СӘКЕН ЗАЙМОЛДИН ОЙЫЛ АУДАНЫ БОЙЫНША ҚОҒАМДЫҚ ДЕНСАУЛЫҚ ҚОРҒАУ БАСҚАРМАСЫНЫҢ БАСШЫСЫ ҒАРИФОЛЛА ҚҰБАЕВПЕН КЕЗДЕСТІ.

Праймериз өткізу кезіндегі арнайы санитарлық-эпидемиологиялық талаптардың қатаң сақталуы жөнінде нақты шешім шығарды. Үгіт-насихат және пікірталас кезінде санитарлық нормалардың сақталуын ескере отырып, іс жүргізіледі – маскалар мен

қолғаптарды пайдалану, қол алысып амандаспау, санитаризерлермен, термометрлермен қамтамасыз ету және т.б. Праймериздің басым бөлігі ақпараттық жүйесі арқылы онлайн форматта өтуі азаматтардың денсаулығы мен қауыпсіздігін қамтамасыз етеді.

ҚАЗІРГІ ҚОҒАМ АШЫҚТЫҚТЫ ҚАЛАЙДЫ

Осы орайда праймериз өткізу тәжірибесі ең оңтайлы шешім деп қабылдаймын. Бұл қоғам мен билік арасына көпір болып қана қоймай, өзара сенім шараларының күшеюіне де ықпал етеді. Кез келген ұтымды құндылықтарға ашықтық бірінші кезекте мемлекет игілігі үшін жасалатыны айқын.

Еліміздің ертеңі, мемлекетіміздің жарқын болашағы білімді де, білгір жастардың қолында. Жастар алдыңғы буын ағалардың жолын лайықты жалғастырып, өздерінің сенімді ізбасар екенін дәлелдеуде. Қай заманда болмасын қоғамның қозғаушы күші – жастар. Бүгінде жастар қоғамның қозғаушы күші ретінде озық идеяларымен қаруланып, еліміздің дамып, өркендеуіне барша үлес қосып келеді. Осы ретте Елбасымыз Нұрсұлтан Назарбаевтың: «Мен сіздер, бүгінгі жастар ерекше ұрпақ екендеріңізді қайталаудан жалқыпаймын. Сіздер тәуелсіз Қазақстанда өмірге келдіңіздер және сонда ержетіп келесіздер. Сіздердің жастық шақтарыңыздың уақыты – біздің еліміздің көтерілу және гүлдену уақыты. Сіздер осы жетістіктер рухын және табысқа деген ұмтылушылықты бойларыңызға сіңірдіңіздер», - деген сөзі мемлекет пен ұлт болашағы жастар болашағымен тікелей байланысты екендігін айқындайды.

Осы орайда қай жаста да елдің қасиетін өз бойыма дарыта алған, туған ұлтымды шексіз сүйіп, қадір тұтқан, елімнің жарқын болашағы үшін еңбек етері азамат болып қалыптасу басты ұстанымым. Сонымен қатар, шет елде білім алып қызмет етіп жүрген отандас жастарымыздың елімізге келіп тәжірибесімен бөлісу, өрі еңбексүйгіш жастардың тәжірибесін тарату - жұмыссыздықтың алдын алу, жастарды ілгерілету шараларының бірі болары сөзсіз.

Сансызбай Нұржанов,
Аудандық мәдениет үйі директоры.

ЖОЛДАУ ӨЗЕКТІ БАСТАМАЛАРДЫҢ БАСТАУЫ

ЕЛ ПРЕЗИДЕНДІ ҚАСЫМ-ЖОМАРТ ТОҚАЕВТЫҢ ЖОЛДАУЫ ДЕР КЕЗІНДЕ ЖАРИЯЛАНҒАН, ХАЛЫҚ ҮШІН ҚҰНЫ ЖОҒАРЫ ҚҰЖАТ БОЛЫП ОТЫР. ОСЫНДАЙ ҚЫЙН КЕЗДЕ ЖАРИЯЛАНҒАН ЖОЛДАУДА ҰСЫНЫЛҒАН БАСТАМАЛАР ӨЗЕКТІЛІГІМЕН ЕРЕКШЕ. ӘЛЕУМЕТТІК САЛАНЫҢ ДАМУЫНА ЕРЕКШЕ КӨНІЛ БӨЛЕ ОТЫРЫП, ОСЫ БАҒЫТТА ҰСЫНЫЛҒАН БІРҚАТАР РЕФОРМАЛАР МЕМЛЕКЕТ ҮШІН МАҢЫЗДЫ БОЛМАҚ.

Мемлекет басшысы халықты жұмыспен қамтуды ең негізгі басымдық ретінде атап көрсетті. Бұл дегеніміз ел азаматтарының әл-ауқатын жақсартуға бағытталған қадам екені белгілі. Жолдауда еліміздегі білім саласы да жан-жақты талқыланып, жаңа талаптарды орындау керектігі нақты айтылған. Білім саласына қатысты 2025 жылға қарай 6 жасқа дейінгі балаларды балабақшамен қамту мәселесін 100% - ға жеткізу міндеті қойылған. Ауыл, қала мектептерін дамытуға,

жас ұрпақты шығармашылық бағытта дамыту міндеттері қарастырылған. Жолдау қай салаға болмасын келесі міндеттер жүктеді әр сала өзіне жүктелген міндеттерді басшылыққа алып, жүйелі жұмыс жүргізсе – халық көкейінде жүрген күрделі мәселелерден түйіні шешілері анық.

Сәкен ЗАЙМОЛДИН,
«Nur Otan» партиясы Ойыл аудандық филиалы төрағасының бірінші орынбасары.

ОБАНЫҢ «КӨЗІ» - КЕМІРГІШТЕР

Оба - халыққа ерте заманнан белгілі жұқпалы аурулардың ішіндегі ең қауіптісі. Оба ауыруы түрлі қансорғыш кенелер, бүргелер арқылы тышқаннан аң мен малға және адамға жұғады. Бірақ обаны ылғи баяғы кезде болған ойран індетпен байланыстырады. Иә, шынында солай. Өйтсе де, жалғыз-жарым адамдардың обамен ауруы Қазақстанда қазірде кездесіп тұрады. Ал осындай өр жағдайда шұғыл күрес шараларын алғандықтан ғана індет қуаламайды. Табиғатта ауруды ұдайы таситындар түрлі кеміргіштер. Оба ауруымен тышқандардың көптеген түрлері (саршұнақ, қосаяқ, орман қаптесері), даладағы аңдардан - қоян, түлкі, қарсақ, үй малдарының ішінде, өсіресе түйе ауырады.

Енді түйе обасымен толығырақ танысалық. Түйе мінсең көлік, саусаң сауын, сойсаң соғым, жүні киім, шөлке берік, көп күтім тілемейтін шаруашылыққа аса керекті малдың бірі екені ерте заманнан белгілі. Түйе жөнінде «шөл дала кемесі» деп текке айтылмаған. Осы себепті түйенің үй шаруасында орны да, адамға деген қарым-қатынасы да өзгеше. Жер жағдайына байланысты Ақтөбе облысының кейбір аудандарында түйе саны өсуіне үлкен мән беріліп отыр.

Басқа малдармен қатар түйе малы да көптеген аурулармен ауырады. Өзге малдармен салыстырғанда түйе өсіресе медицина ғылымына белгілі оба ауруымен ауырады. Медициналық тәжірибеге қарағанда өткен уақыттарда еліміздің бірнеше жерінде болған оба ауруының ел арасында тез жайылып тарауына себеп болған да обамен ауырып өлген түйе екені белгілі. Өзімізге белгілі ескі әдет бойынша, ауырған түйені ағайын-туыс, көрші-көлем жіліктеп бөліп алады.

О.ЖАЙЛЫБАЕВ,
Ойыл обаға қарсы күрес бөлімшесінің зоологы.

САЯБАҚТАРҒА ДА САЯ КЕРЕК!

АУДАН ТҮРҒЫНДАРЫ КЕШКІ ДЕМАЛЫС УАҚЫТТАРЫН САЯБАҚТАРДА ӨТКІЗЕДІ. ДЕГЕНМЕН ШЕТКЕРІ АЙМАҚТАҒЫ САЯБАҚТАР ҚАРАУСЫЗ ҚАЛҒАН СЫҢАЙЛЫ. САЯБАҚТАРҒА БАРЫП КӨРГЕНДЕ БАЙҚАҒАНЫМЫЗ САЯБАҚҚА КІРЕР ЕСІКТІҢ ҚИСАЙЫП ЖӨНДЕУ КҮТКЕНІНЕ БІРАЗ УАҚЫТ БОЛҒАН.

Орындықтардың, маңдайшалардың өрі кетіп, бояуды қажет етеді. Балаларға арналған саябақта ойнауға арналған құралдар өте аз, көбі істен шыққан. Бөрінен бөлек халықтың жайғасып жайланып отыруына толықтай жағдай қарастырылмаған. Саябақтардағы орындықтар да саусақпен санарлық. Кеш қарая демалуға шықсаңыз ол орындыққа отыруға үлгерсеңіз үлгердіңіз, үлгермесеніз үйге қайтуға тура келеді. Қарияларымыз бас қосып өңгіме-дүкен құрып шүйір-келесетін бірден бір орын саябақ.

талдардың саясын паналайтыны белгілі. Бүгінде Ойыл ауданында үлкен саябақтар қатарына «Тәуелсіздік», «Даңқ» саябақтары кірсе, балаларға арналған отбасылық алаңқайлар «Балдырған», «Отбасы», саябақтары. Аталған саябақтардың кейбірінің есігіндегі құлыптың алынбағанына да біраз уақыт болған. Ауданымызда сыртқы көрнісі көз тартпайтын, сүреңсіз бейнеге айналған саябақтар тұрғындар үшін саялы мекенге айналмап тұр. Саябақтардағы балалар ойнайтын алаңқай-

Бірақ қазыналы қарттардың сынған орындарды құрастырып өз қолдарымен демалыс алаңдарын ұйымдастырып жүргенін көргенде саялы мекеннің жанға сая болмағаны байқалады. Мамыражай халықтың үлкені мен кішісі қалмай саябақтардан сая іздеп жүргенін жиі көз шалады. Саябақтарда отыратын орындар қарастырылғанымен төбейнен төнген күннің ыстығынан қорғайтын, желді күні саялайтын ешбір қорғаныш құралдары орналастырылмаған. Саялы саябақ деген аты болмаса, көпөңкелі орын жоқтың қасы. Күннің ыстығында халық саябақтардағы орындықтарға жағалай жайғаспайтынын көруге болады. Керісінше

лардың жағдайы да сын көтермейді. Үйге сыймаған бір топ ойын баласы қисайып, қирауға айналған бірілі жарымды ойнайтын спорттық құралдарға таласып тармасып жүріп кеш батырады. Оның өзінде балалар ойын құралдарының ішінен сыбай пайдаға жарайтыны табылғанына қуанады. Сонымен қатар атрибуттардың саны да өте аз. Бұл көрініс саябақтардың бүгінгі ахуалы. Қазір халық қоңыр күздің өдемі ауа райымен жайлы саябақтарда демалуды қалайтыны анық. Соған сай саялы орындар да жанға жайлы болса дейді.

Венера АСҚАРҚЫЗЫ,
Ойыл селосы.

АҚ ТАРЫ - ҚАЗАҚҚА БАҚ ТАРЫ

ОЙЫЛ ӨНІРІ АҚ ТАРЫНЫҢ ОТАНЫ. НӘРЛІГІ МЕН ЖҰҒЫМДЫЛЫҒЫ ЖӨНЕ ҚҰНАРЛЫЛЫҒЫ МЕН АЗЫҚТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҒЫ БОЙЫНША БАРЛЫҚ ДӘНДІ ДАҚЫЛДАРДЫҢ АЛДЫНДА ТҮРҒАН ҰЛТТЫҚ ӨНІМ. ТАРЫ ӨСІРУДЕН ӨЛЕМДІК РЕКОРДТЫҢ АТАСЫ ШЫҒАНАҚ БЕРСЕВІТНІ ІЗІН ЖАЛҒАП ӨРЕЛІ ЕҢБЕГІН ЕЛГІ ҮЛПІ ЕТІП КЕЛЕ ЖАТҚАН АЗАМАТТАР ЖОҚ ЕМЕС. БҮГІНДЕ АТАДАН ҚАЛҒАН КӨСІП ӨЗ ЖАЛҒАСЫН ТАУЫП, ӨЛЕМ ЕЛДЕРІНЕ ТАНЫЛЫП ҮЛГЕРДІ. ӘР ҮЙДІҢ ДАСТАРХАНЫНДА ЖАЙНАП ТҮРАТЫН ТАРЫ ӨНІМІН ӨЗІРЛЕУДІҢ ӨЗІ ҮЛКЕН ЕҢБЕК ПЕН ЕПІЛТІЛІ ҚАЖЕТ ЕТЕДІ. ҚОҒАМЫ ӨСІРІП, ҚАЗАҒА ҚУЫРУҒА ӨЗІРЛІКТІ БАСТАП, ДАСТАРХАНҒА ҚОЙЫП, ҚОЮ КҮРЕҢ ШӨЙҒА САЛЫНҒАНША ТҮРЛІ ПРОЦЕСТЕРДЕН ӨТЕДІ.

Тарыдан мол өнім алу үшін ең алдымен қазанға түспес бұрын дақылды жерге сеуіп баптап, қуту қажет. Алдымен арамошпентен таза құнарлы жерді таңдап алып, оған қой қиын төгеді. Тұқымсеңкішпен әр гектарына 20 келіден тоғыспалы өдіспен 5-6 сантиметр тереңдікке тұқым сеуіп, топырақты ауыр ағаш қатокпен тегістейді. Негізінен суармалы тары егістігіне арқа сүйеп, дақылдың өсіп-жетілу кезеңінде 4 рет суарып, 2 рет үстеп қоректендіреді. Жаз бойы оның арамошбін үш рет отап, оған күл мен күс саңғырығын шашады. Тарыны пісіп-жетілуіне қарай іріктеп орады. Ақ тарының сабағы майысып тұрған күлтелерін таңдап, тек ірі дөңдерін ғана тұқымға алады. Қара жерге егілген дақыл егіншілердің таза маңдай терінің жемісі. Қазіргі таңдағы егістік алқабындағы жұмыс бұрынғымен салыстырғанда өлдеқайда жеңіл. Себебі қазір техника жақсы дамыған. Егіншілерге жерді тазалап дайындауда, өнімді жинауда арнайы техникалар көмекке келеді. Одан өрі жиналған дақылды дайындау кезеңі басталады. Алдымен жазсылап тазартылған тарыны қайнатады. Оны сүзіп алып, қуыруға дайындайды. Тарыны қуырудың өзіндік сыры мен қыры бар. Бұрындары әжелеріміз тарыны дайындауға өзірлікті бастаған сәтте үйдің тайлы - туяғы қалмай жиналыс қазанының қасында жүретін. Ойын балалары тарыны бабында қуыруға арнап ағаш өкелсе, келіндер тарыны қуыруға дайындайтын. Әжелеріміз қазанға түскен асты қуырып отырып түрлі өңгіме айтып беретін. Қазіргі таңда сол үрдісті жалғаған жас келіндер тарыны қуыруды да жақсы меңгерген. Әр үйде үлкен ошақта құрылған қазандарда буы бұрқырап жары қуырылып жатады. Ал, тарыны өзірлеуге келсек, алдымен өбден тазалап, үлкен қазанға су құйып қайнатады. Қауызы ашыла бастаған кезде шыптаға салып сүзеді. Оны кептірмей, қазанға салып қуырады. Күйіп кетпеуі үшін ұстауға ыңғайлы,

бір жақ басына шүберек оралған бығауышпен араластырып отырады. Қуырылған тары піскен соң келіге салып келсаппен түйеді. Түйілген тарының қауызын (кебегін) ұшырады. Мұны қаралау дейді. Қаралап болғаннан кейін қайтадан келіге салып түйеді. Мұны ақтау дейді. Ақталған тарыны еліміздің кейбір өңірлерінде сөк деп атайды. Сөктен түрлі майсық, жарма, тары көже, төп, бөртпе, т.б. дәмді тағамдар жасалады. Сүтке, қалмаққа араластырып та, құрғақтай да жеуге болады. Дастарханның берекесін кіргізіп қою күрен шайға салынған тары денсаулыққа да өте пайдалы. Жоғарыда аталып өткен күрделі кездерден өтіп, таза қол еңбегімен келген тарыны адам азғасына қажетті витаминдердің қайнар көзі десе болады. Құрамында белоктар жеткілікті. Соған орай аллергияны қоздыратын глютен жоқ. Өрі В тобына жататын витаминдерге және бауырдың дұрыс істеуіне аса қажетті холинге бай. Тарының құрамында адам сүйектеріне, жүрекке, иммунитетті көтеруге керекті магний мен фосфор, калий, цинк сияқты металдар көп. Сонымен қатар тары қант диабетімен ауыратындар үшін белділікті тұтынуларына аса қажетті өнім болып табылады. Осы сынды өзге де адам азғасына пайдалы тұстары өте көп. Оны атам қазақ бір ауыз сөзбен түіндеген: «Бидай көже ел жатқанша, тары көже таң атқанша!» - деп...

Талай қазақты аштықтан құтқарған азықтық дақыл базарларда халыққа қол жетімді бағада сатылуда. Ойыл өңірінің егіншілеріне қуаныштылықта кері өсерін тигізіп жатқаны белгілі. Соған қарамастан баққа емес, бапқа шығатын тары ұлттық құндылығын жоғалтпай қазақтың дастарханнан үзілген емес. Басқа аймақтарға жолаушылап барғанда Ойылдың тарысымен шөй ұсынып жатқан сәттің өзі туған жер топырағында өскен өр азаматты қуанышқа бөлейді.

Венера АСҚАРҚЫЗЫ,
Ойыл селосы.

ҚОҒАМДЫҚ ТӘРТІПТІ ОРНАТУҒА БАҒЫТТАЛҒАН ОҢ ӨЗГЕРІС

Қоғамдық тәртіпті одан өрі күшейту мақсатында Қазақстан Республикасы өкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне (өрі қарай ӘҚБтҚ) бірқатар өзгерістер еңгізілген болатын. Аталған заңнамаға жаңадан еңгізілген өзгерістер бойынша көлікті масаң күйде басқарғаны үшін авто көлік жүргізушілері тек көлік жүргізу құқығынан айырылып қана қоймай, осы заң арқылы жеті жыл көлік жүргізу құқығынан айрыла отырып, 15 тәулік қамаққа алынады.

Сонымен қатар осыған дейінгі қолданыстағы ӘҚБтҚ-нің талабында көлік құралын басқаратын тұлға полиция қызметкерінің заң аясындағы алкогольдік масаң күйін анықтау үшін тиісті шараларына бағынбағаны үшін тағайындалған жазалар да одан өрі күшейтілді. Жаза күшейтілсе құқық бұзушылық азаяры баршамызға мәлім.

Жол көлік оқиғалары салдарынан біршама адамдар мүгедек болып қалып жатқан фактілер орын алуда. Осы жол көлік оқиғаларын жасайтын тұлғалар көбіне масаң күйде көлік құралын басқару салдарынан болып жатады. Сондықтан осы мәселені реттейтін заңнамаға еңгізілген өзгерістер орынды деп санаймын.

Көлік құралын масаң күйде басқарғаны үшін Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексіне 345-1 бабы еңгізіліп, жазалар күшейтілді. Осы

аталған қылымыстық кодекстің талабына сай тұлға көлік құралын масаң күйде басқарып, тиісті ережелерді бұзып, адамның денсаулығына орташа ауырлықтағы зиян келтірсе он жыл мерзімге көлік басқару құқығынан айырылып, бір жылға дейінгі мерзімге бас бостандығынан айрыу немесе бір жылға дейінгі мерзімде бас бостандығынан шектетіледі. Аталған құқық бұзушылық бойынша зардап көлемі үлкейген сайын, тағайындалатын жаза да күшейтіледі.

Қазақстан Республикасы өкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне еңгізілген өзгерістерден шошымай, өрбір азамат алдымен өзінің адами жауапкершілігін жадында ұстауы тиіс деп санаймын.

Осы жоғарыда аталған құқық бұзушылыққа тағайындалған жазаны ауырлату көлік құралын масаң күйде адамдардың қоғамға деген сыйлас-тығын күшейтуге бағытталып отырған шаралардың бірі.

Заңы қатаң елде құқық бұзушылықтар мен қылмыстар аз болары анық. Сондықтан баршамыз тәртіпті өзімізден бастап, қоғамға деген сыйлас-тықты білдіріп, аталған құқық бұзушылықтың келтіретін зиянын ұмытпауымыз абзал.

С.ШАЙМАҚОВА,
Ойыл аудандық сотының бас маманы.

ЖЫЛЫТУ МАУСЫМЫ ЖАҚЫН! ҚАУІПТІ ҚАЙДАН ДЕМЕҢІЗ?

ЖЫЛУ БЕРУ МАУСЫМЫ БАСТАЛАП АЛДЫНДА ПЕШТЕР, ҚАЗАНДЫҚТАР, ЖЫЛУ ГЕНЕРАТОРЫ ЖӘНЕ КАЛОРИФЕРЛІК ҚОН-ДЫРҒЫЛАР, БАСҚА ДА ЖЫЛУ БЕРУ ҚҰРАЛ-ДАРЫ МЕН ЖҮЙЕЛЕРІ ЖӨНДЕЛІП, ТЕКСЕ-РУДЕН ӨТКІЗІЛУІ ҚАЖЕТ. ЖАРАМСЫЗ ПЕШТЕР МЕН БАСҚА ЖЫЛУ БЕРУ ҚҰРАЛ-ДАРЫН ПАЙДАЛАНУҒА ЖОЛ БЕРІЛМЕЙДІ.

Машинистер, от жағушылар жыл сайын жылу беру маусымы алдында өртке қарсы нұсқаулықтан өткеннен кейін ғана жұмысқа жіберіледі.

Пештер мен басқа да жылу беру құралдарының норма бойынша белгіленген жанғыш құрылыстардан бөліп тұратын өртке қарсы белгіштері (шегі-ністері), сондай-ақ ауданы кемінде 0,5х0,7 м болатын жанбаған және ақауы жоқ пештің алдына (ағаш немесе өзге де жанғыш заттан жасалған едендерге) төселетін қаңылтыры болуы қажет.

Жылу беру маусымы алдында пештер мен түтіндіктерді күйден тазарту керек, ал бүкіл маусым бойына:

- жылу пештері үш айда бір рет;
- үздіксіз қозғалыстағы ошақ пен пештер екі айда бір рет;
- үздіксіз жағылатын ас үй плиталары мен басқа пештер айына бір рет тазартылуы тиіс.

Отын құбырындағы қазандықтың өрбіт тозандатқыш құралында және жылу генератор қондырғыларында екі бұрамадан (вентиль) біреуі – пештің оттығында, екіншісі – отынды сыйым-дылықта болуы қажет.

Ұйымдар мен елді мекендерде қазандықтар мен жылу өндіргіш қондырғыларын пайдалану кезін-де:

- арнайы оқудан өтпеген және тиісті біліктілік куәлігін алмаған тұлғалардың жұмысқа жіберуге;
- автоматтандырылмаған қазан-дықтарда жұмыс істейтін тұлғалар ауысым кезінде жұмыс істеп тұрған қазандықтарды қадағалаусыз қалдыруға;
- қазандықтар мен жылу гене-раторларын орнатылған бөлмелерде 1мі астам ТТС немесе 5мі ЖС сақтауға;
- өрт болған жағдайда құрылыс жоқ бактарды отынды авариялық сыйымдылыққа (қауіпсіз орындарда) аудуру үшін пайдалануға;
- жабдықтарды пайдаланудың тех-никалық шарттарында қарастырыл-маған мұнай өнімдерінің қалдықтары мен басқа да ТТС және ЖС отын ретінде пайдалануға;
- жылу беру жүйесінен сұйық отын тамшылап (газдың кемуі) тұрған кезде жылу өндіргіш қондырғыларын пайда-лануға;
- тозандатқыш құралдары мен газ жанарғылары сөндірулі кезде отын беруге;
- қондырғыларды олардың алдын ала үрлеп алмай от жағуға;
- дайындаушы-көсіпорында қарас-тырылған ақауы бар немесе ажыра-лыған бақылау және реттеу құралда-рының жұмыс істеуге;

Ойыл ауданының Төтенше жағдайлар бөлімі

Ойыл аудандық білім, дене шынықтыру және спорт бөлімі мен аудандық білім қызметкерлері кәсіподақ ұйымы, Ойыл қазақ орта мектебінің ұжымы және бастауыш кәсіподақ ұйымы Ойыл қазақ орта мектебінің директорының оқу-тәрбие ісі жөніндегі орынбасары Талипова Гүлден Жақсылыққызына Әкесі

Талипов Жақсылықтың

қайтыс болуыны байланысты, ағайын тума - туыстарына қайғысына ортақтасып көңіл айтады.